

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА *

Канд. екон. наук Щербаченко В.О.
Сумський державний університет

Специфіка управління інтелектуальним капіталом підприємств машинобудування ґрунтується на домінуючій ролі кадрової та інформаційної складової інтелектуального капіталу в загальній його структурі, хоча, безумовно, інші його складові також мають важливе значення у забезпеченні ефективного функціонування даних підприємств.

Проаналізуємо ситуацію з організацією управління інтелектуальними ресурсами ряду машинобудівних підприємств Сумської області: АТ «НВАТ «ВНДІкомпресормаш»», ТОВ «ВКМ-АРМАТУРА», ТОВ «Турбомаш» і визначено стратегії управління інтелектуальним капіталом підприємства (табл. 1).

Таблиця 1 – Узагальнені результати оцінки інтелектуального капіталу

Підприємство	Кадровий капітал	Організаційний капітал	Клієнтський капітал	Інформаційний капітал	Стратегія управління інтелектуальним капіталом	Інтегральний показник рівня інтелектуального капіталу
ТОВ «ВКМ-АРМАТУРА»	0,36	0,26	0,52	0,28	Розвитку інформаційного та організаційного капіталів	0,35
ТОВ «Турбомаш»	0,53	0,37	0,66	0,32	Розвитку інформаційного капіталу	0,47
АТ «НВАТ ВНДІ компресормаш»	0,70	0,79	0,32	0,44	розвитку клієнтського та інформаційного капіталів	0,55

Концерн «NICMAS» являє собою велику широкопрофільну компанію, яка об'єднує ряд підприємств, розташованих в Україні, Білорусі, Казахстані, та спеціалізується на інжинірингових проектах у галузі компресорного й енергетичного машинобудування, модернізації і технічного переоснащення підприємств. Вони повністю реалізують програму сучасних вимог виробництва: «дослідження-розробка-впровадження-промисловий випуск-поставка споживачеві з установкою-запуск-сервісне обслуговування».

Сьогодні створення конкурентоздатної продукції протікає в площині наукоємності, надійності, енергозбереження, довговічності. Всі ці характеристики в своєму фундаменті опираються на науку. Факторами успіху для підприємства є: швидкість адаптації до змін у науці і техніці; різноманітний асортимент компресорного устаткування для різних галузей промисловості; впровадження у виробництво екологічно безпечних технологій.

За результатами оцінки інтелектуального капіталу підприємству (рис. 1) слід обрати стратегію розвитку клієнтського та інформаційного капіталів, яка спрямована на залучення нових замовників, накопичення баз даних клієнтів, врахування вимог і побажань клієнтів у створенні нових товарів чи удосконаленні існуючих товарів і технологій їх виробництва. Примножувати інформаційний капітал слід через придбання необхідного програмного забезпечення, яке буде

* Виконано в рамках науково-дослідної теми № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

використане при виконанні замовлень клієнтів. Враховуючі те, що підприємство має високий рівень кадрового капіталу, необхідно є розробка заходів щодо закріплення висококваліфікованих працівників на підприємстві, перешкоджання їх переманюванню конкурентами. В рамках обраної стратегії важливим є формування ефективного мотиваційного інструментарію, який має враховувати матеріальну, психологічну і соціальну мотивацію, а також можливість постійного розвитку особистих якостей, знань і вмінь працівників, які сприятимуть нагромадженню інформаційного капіталу підприємства через трансформацію індивідуальних знань у колективні.

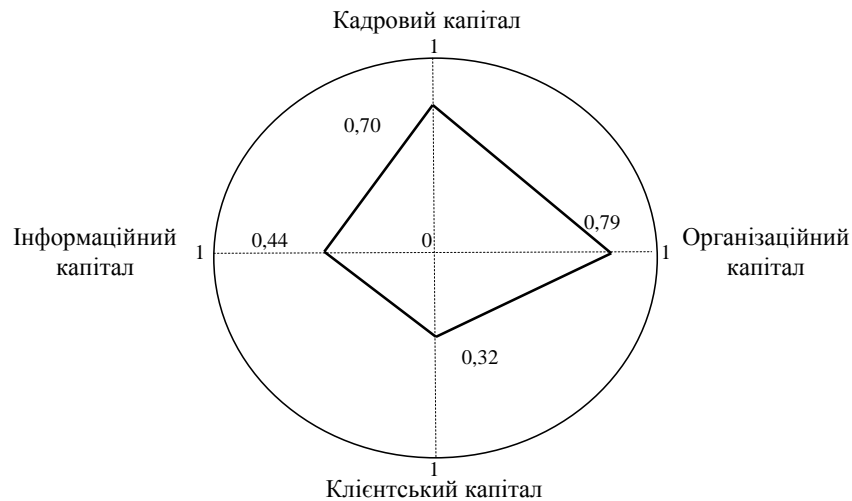

Рис. 1 Циклограма стану інтелектуального капіталу АТ «НВАТ ВНДІкомпресорманш»

Дослідження інтелектуального капіталу проводилося для підприємства ТОВ «ВКМ-АРМАТУРА» [91]. Воно було організовано в 2008 році як виробничо-інжинірингова компанія в галузі арматуробудування провідними фахівцями ряду великих науково-виробничих підприємств, є виробником і постачальником промислової трубопровідної арматури.

На рис. 2 продемонстровано результати оцінки інтелектуального капіталу досліджуваного підприємства. Так, рівень інформаційного та організаційного капіталу підприємства низький, рівень кадрового та клієнтського капіталу – середній.

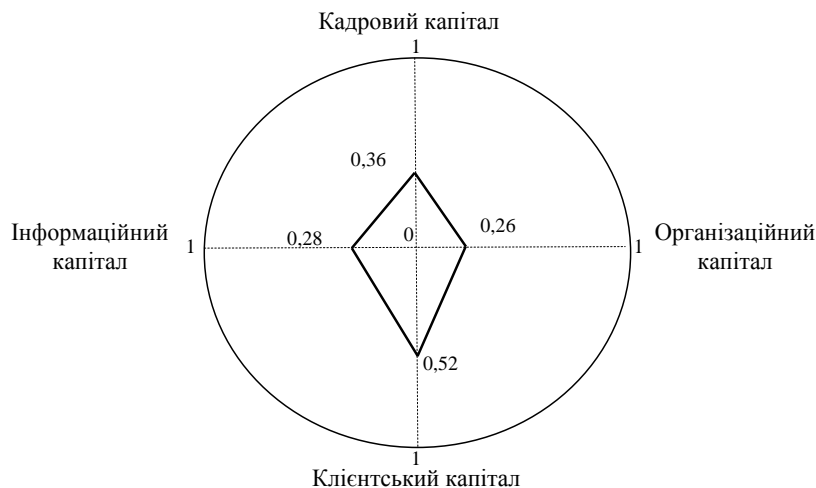

Рис. 2 Циклограма стану інтелектуального капіталу ТОВ «ВКМ-АРМАТУРА»

Рекомендована стратегія управління інтелектуальним капіталом – комбінована стратегія розвитку організаційного та інформаційного капіталів. Для розвитку організаційного капіталу потрібна побудова оптимальної організаційної структури підприємства, спрямованої на раціональне використання інтелектуальних активів. В рамках реалізації цієї стратегії запропоновано створення спеціального відділу з управління інтелектуальним капіталом на підприємстві.

Для розвитку інформаційного капіталу необхідно впровадити стратегію бенчмаркінгу, спрямовану на безупинний систематичний пошук і впровадження найкращих практик у діяльність досліджуваного підприємства і стратегію трансформації індивідуальних знань у колективні (конвертації кадрового капіталу в інформаційний): забезпечення обміну знаннями між співробітниками, розвитку їх індивідуальної компетенції та її використання для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Для того, щоб розв'язати проблему нестачі необхідної інформації для прийняття маркетингових рішень, на підприємстві має бути створена система збирання необхідної маркетингової інформації.

Апробацію результатів дослідження було проведено в ТОВ «Турбомаш». Підприємство засновано в травні 1999 року і на сьогоднішній день є одним з провідних науково-виробничих підприємств Сумської області на ринку ремонту і модернізації насосного і компресорного обладнання для хімічної, нафтохімічної галузі, енергетики та металургії.

Результати оцінки інтелектуального капіталу підприємства представлено на рис. 3.

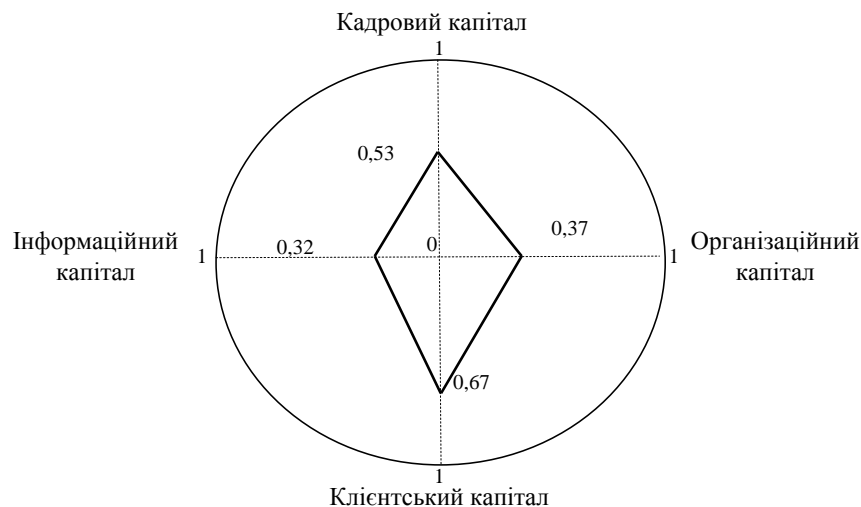

Рис. 3 Циклограма стану інтелектуального капіталу ТОВ «Турбомаш»

Так, підприємству рекомендована стратегія розвитку інформаційного капіталу, а саме стратегія управління інтелектуальною власністю та інтелектуальними активами (формування портфелю інтелектуальних ресурсів підприємства, розробка та використання внутрішньофірмової структури та класифікації інтелектуальних активів, розробка стратегії, визначення вартості інтелектуальних активів, оцінювання ділових відомостей та технологій, інвестування).

Отже, рівень інтелектуального капіталу є важливим драйвером його економічного розвитку та економічної безпеки. Реалізація стратегій управління інтелектуальним капіталом є важливим кроком для забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах глобальної конкуренції.